

ЛЕСАВОДЧА-ТАКСАЦЫЙНАЯ ХАРАКТАРЫСТЫКА НЕКАТОРЫХ ДРЭВАСТОЯЎ МЯСЦОВЫХ І ІНТРАДУКЦЫЙНЫХ ДРЭВАВЫХ ПАРОД

The exotic trees stands were investigated and compared with the growth of local tree species. Recommendations for the further introduction exotic trees in forest cultures are given. Forest measures are proved by necessity of increase of wood productivity and a biological variety.

На тэрыторыі Беларусі расце даволі нязначная колькасць абарыгенных дрэвавых і хмызняковых парод – адпаведна 28 і 56 [1]. У апошнія гады пачалі назірацца працяглыя перыяды з адсутнасцю ападкаў у летні час, з высокімі тэмпературамі, якія прыводзяць да ўсыхання ельнікаў, якое набыло значныя маштабы. Адно з выйсцяў – увядзенне на плошчах усохлых ельнікаў экзотаў, якія на працягу апошніх гадоў добра раслі ў розных рэгіёнах Беларусі (у разнастайных глебава-грунтавых умовах).

Вывучэнне фітацэнозаў экзотаў праводзілася на тэрыторыі Валожынскага лясніцтва Валожынскага лясгаса (ПП 1, 2), Нёманскага лясніцтва Уздзенскага лясгаса (ПП 3, 4), Гарадзейскага лясніцтва Клецкага лясгаса (ПП 5–7), Высокаўскага лясніцтва Брэсцкага лясгаса (ПП 8–11), Індурскага лясніцтва Гродзенскага лясгаса (ПП 12–14), Азярэцкага лясніцтва Талачынскага лясгаса (ПП 15–18) і Клюкаўскага лясніцтва Аршанскага лясгаса (ПП 19–21).

Аб'ектамі даследавання былі насаджэнні лістоўніцы еўрапейскай, сасны веймутавай, сасны звычайнай і елкі еўрапейскай (табл.).

Даследаванні фітацэнозы пераважна маюць узрост ад 47 да 109 гадоў. Усе насаджэнні высокапрадукцыйныя I–I^b банітэту, сярэдне- і высокапаўнотныя.

У сувязі са складаным саставам дрэвастояў большасці аб'ектаў даследавання для карэктнасці параўнання быў зроблены пералік запасу на чыстае насаджэнне, па пераважнай пародзе (інтрадуцэнту ці мясцовай), пры паўнаце 1,0, зыходзячы з долі пераважнай пароды ў саставе. Па прагназуемым запасе мы вылічылі сярэдні прагназуемы прырост чыстага дрэвастою пры паўнаце 1,0.

Вылічэнні праводзілі наступным чынам: запас лістоўніцы (для ПП 6) складае 352 м³/га, сума плошчаў сячэння – 23,7 м², па табліцы ходу росту лістоўніцы еўрапейскай А.Д. Янушкі (I^b банітэт, 70 год – сума плошчаў сячэння – 48,8 м²) лістоўніца на пробе ў параўнанні з нармальным насаджэннем мае паўнату $23,7 + 48,8 = 0,49$ [2]. Ведаючы запас лістоўніцы на пробе – 352 м³/га і яе паўнату – 0,49, пералічваем запас лістоўніцы на паўнату $1,0 - 352 \text{ м}^3/\text{га} \div 0,49 = 718 \text{ м}^3/\text{га}$, потым дзелім гэты запас на ўзрост насаджэння і атрымліваем сярэдні прагназуемы прырост пры паўнаце $1,0 - 718 \text{ м}^3/\text{га} \div 70 = 10,2 \text{ м}^3/\text{га}$.

Максімальны сярэдні прырост чыстага дрэвастою пры паўнаце 1,0 для сасны веймутавай прагназуецца для ПП 4 (6,01 м³/га), а мінімальны – 5,67 м³/га (ПП 3). Прагназуемы прырост лістоўніцы еўрапейскай вагаецца ад 4,63 (ПП 1) да 10,2 м³/га (ПП 6), елкі еўрапейскай – ад 8,15 (ПП 21) да 10,14 м³/га (ПП 16), сасны звычайнай – ад 5,96 (ПП 20) да 7,11 м³/га (ПП 11).

Звесткі па сярэдніх прыростах даследаваных насаджэнняў і па прыросце пераважнай пароды розняцца і выглядаюць наступным чынам: экзоты ў аналагічных глебава-грунтавых умовах паказваюць вынікі не горшыя за вынікі абарыгенных парод, а часам нават значна лепшыя. Асабліва цікава параўноўваць сярэдні прырост па запасе дрэвастояў у цэлым. Гэта дае добрую падставу для выбару ў тых або іншых умовах спосабу змяшэння экзотаў з мясцовымі пародамі пры стварэнні ўстойлівых высокапрадукцыйных дрэвастояў.

Максімальны сярэдні прырост дрэвастою быў на ПП 6 (Гарадзeya) – 9,54 м³/га, а мінімальны – 4,36 ПП 10, у сярэднім 4,9 – 6,9 м³/га.

Табліца

Лесаводча-таксацыйная характарыстыка дрэвастояў

Нумар пп	Асацыяцыя	Састаў дрэвастояў	Пераважная частка парода	Узрост, гадоў		Сярэднія		Банітэт	Плывата	Колькасць дрэў, шт/га		Запас, м ³ /га		Сярэдні прырост дрэвастоя, м/га	Сярэдні прагнатуемы прырост чыстага дрэвастоя (пры паўнаце 1,0)
				Н, м	Д, см	разам	пераваж. пароды			разам	пераважн. пароды				
1	Ялова-чарнічная	57Лц31Е9С3Д	Лістоўніца еўрапейская	47	23,2	16,1	1 ^а	1,12	1206	695	305	174	6,49	4,63	
18	Бярозава-ксілічная	54Е36С9Б10с	Елка еўрапейская	66	30,4	25,1	1 ^а	0,68	468	295	395	210	5,98	9,35	
6	Грабава-ксілічная	53Лц24С12Гр6Св4П1Кл	Лістоўніца еўрапейская	70	31,9	33,4	1 ^б	1,13	863	271	668	352	9,54	10,2	
3	Ялова-чарнічная	50Св39Лц7С4Е	Сасна веймутова	84	27,8	32,2	1	0,78	350	209	412	207	4,90	6,01	
4	Ялова-чарнічная	82Св12С6Е	Сасна веймутова	94	30,4	42,9	1 ^а	0,92	298	218	488	400	5,19	5,67	
11	Ляшчынава-ксілічная	100С	Сасна звычайная	80	31,0	40,0	1 ^а	0,69	233	233	393	393	4,91	7,11	
19	Ялова-ксілічная	53Лц25Св12Е7Б3С	Лістоўніца еўрапейская	89	30,9	33,6	1 ^а	1,27	522	295	694	370	7,80	6,81	
20	Зеленамошная-ксілічная	52С29Е19Б	Сасна звычайная	94	30,4	37,3	1 ^а	1,23	742	224	632	325	6,72	5,96	
21	Зеленамошная-ксілічная	70Е26С4Лц	Елка еўрапейская	79	29,3	30,8	1 ^а	0,76	402	308	461	322	5,83	8,15	
8	Ляшчынава-ксілічная	84Лц16С	Лістоўніца еўрапейская	109	34,2	43,0	1 ^а	1,04	352	284	758	639	6,95	7,06	

На пробных площадях наглебавае покрыва вызначалася даволі значнай разнастайнасцю. Амаль ва ўсіх даследаваных насаджэннях падлесак прадстаўлены ляшчынай вышыняй 4–6 м, з нязначным дамешкам крушыны ломкай і рабіны. Падлесак у даследаваных дрэвастоях рознай гушчыні.

Натуральнае ўзнаўленне лістоўніцы еўрапейскай пад лясным полагам амаль адсутнічае, што абумоўлена тоўстым слоem подсілу з нераскладзенага ападу і густым полагам падлеску. Сасна веймутава, наадварот, пад лясным полагам (у насаджэннях, дзе нязначная таўшчыня подсілу і адсутнічае густы самкнёны полаг падросту і падлеску), дае здавальняючае натуральнае ўзнаўленне. Гэта дазваляе пры садзейнічанні натуральнаму ўзнаўленню атрымаць значную колькасць дзічкоў сасны веймутавай з наступным стварэннем дзічкамі культур.

Правёўшы агляд перадспелых насаджэнняў з удзелаў сасны веймутавай і лістоўніцы еўрапейскай, мы прыйшлі да высновы, што пераважаючымі дрэвамі ў насаджэннях з'яўляюцца буйныя высокатаварныя малазбеглыя з кампактнай кронай дрэвы, у асноўным з прамымі стваламі, амаль адсутнічаюць снегаломы.

Амаль на ўсіх пробных площадках адзначана здавальняючае ўзнаўленне елкі еўрапейскай (1000–3200 шт./га), сустракаўся падрост клёну, ясеню, грабу, дубу чарэшчатага, асіны – 1–3 тыс. шт./га, сіхты белай – 15–200 шт./га. Больш значнаму ўзнаўленню перашкаджае густое наглебавае покрыва і самкнёнасць полага.

На значныя запасы драўніны ў фітацэнозах, на густы наглебавы покрыв, падрост і падлесак зрабіў уплыў той факт, што глебы насаджэнняў характарызуюцца высокім утрыманнем гумусу, калію, фосфару. Гэтая акалічнасць абумоўлена тым, што культуры экзотаў у асноўным створаны на былых ворыўных глебах.

У нашай краіне пералічаныя пароды добра адаптаваліся да мясцовага клімату і глебава-грунтавых умоў. Яны вылучаюцца высокай прадукцыйнасцю і заслугоўваюць больш шырокага ўвядзення ў лясныя культуры.

Атрыманыя намі вынікі сведчаць аб мэтазгоднасці далейшага ўвядзення даследаваных парод экзотаў у лясныя культуры Беларусі з арыентаваннем пры гэтым на глебава-грунтавыя ўмовы. Экзоты, якія хутка растуць, маюць значныя перспектывы для плантацыйнага вырошчвання ў народнагаспадарчых мэтах.

ЛІТАРАТУРА

1. Юркевич И.Д. Выделение типов леса при лесоустроительных работах. – Мн.: Наука и техника, 1980. – 119 с.
2. Справочник таксатора. – Мн.: Ураджай, 1980. – 360 с.